

Talen zeggen zoveel meer dan woorden alleen

Een Turks meisje zit in de gang op haar vmbo-school, verdiept in een Engelse roman. Ze heeft zo meteen een mondelinge toets Engels met een *native speaker*. 'Zenuwachtig?', vraag ik haar. 'Nee hoor, ik vind het juist tof om met een écht Engelse persoon te praten.' Dit gesprekje werpt een mooi licht op mijn werk aan de nieuwe talenexamenprogramma's. Talen leren kan ook gewoon leuk zijn.

Toegegeven, talen zijn echt mijn ding, om Paulien Cornelisse maar even te parafaseren. Door me onder te dompelen in andere talen, door te leren over taal begreep ik niet alleen de geschiedenis van mijn (voor)ouders, maar ook mijn eigen mediterrane achtergrond. Het hielp me antwoord te vinden op 'waarom'-vragen als: waarom mis-interpreteren mensen met een andere taalachtergrond soms een metafoor? Waarom voelt bepaald taalgebruik soms ongemakkelijk? En hoe kan communicatie tussen mensen uit verschillende landen met goede bedoelingen toch mislopen?

Door me de taal van mijn gastland Nederland eigen te maken, ging ik reacties en houdingen beter begrijpen. Buiten spelen in de regen is in Nederland stoer, want 'je bent niet van suiker'. In Italië heb je dan gewoon een slechte moeder. Een vertaling van deze uitdrukking kan zelfs beledigend klinken (door mijn partner met schoonmoeder getest).

Het leven zit vol met deze kleine dansjes van woorden, communicatie en cultuur. Kus of geen kus, hoeveel dan, hand of geen hand: hoe weet ik de juiste handeling toe te passen? Kan ik met hetzelfde gemak over alle thema's met mensen uit verschillende culturen praten: over de dood, over religie, over familie? Wanneer is het verstandig om niet te switchen naar

een informeler register? En hoe weet ik dat als ik een extra stukje taart afsla, het aanbod nog een keer komt zodat ik het uiteindelijk kan accepteren zonder onbeleefd over te komen?

Als ik me verdiep in de nuances van taal, ontdek ik meer dan alleen woorden. Ik ontdek de ziel van een samenleving, haar geschiedenis en haar mensen.

Foto: Norbert Waalbeer

Communicatie is geen eenrichtingsverkeer: het Latijnse 'communicare' betekent bundelen, samenvoegen, iets gezamenlijks laten ontstaan: *in common*. Een gedeelde taal schept de ruimte om tot gemeenschappelijke betekenis te komen.

De Russische psycholoog Vygotsky (1896-1934) benadrukte al dat leren een sociaal en communicatief proces is van samen bouwen aan kennis en betekenis. Begrip van de socioculturele context is daarbij essentieel. De mooie term *languaging* verwijst naar betekenisgeving en kennisopbouw via taal om iets te bereiken of een probleem op te lossen.

Een taal beheersen gaat dus zoveel verder dan technische correctheid. Het draait om de ander begrijpen en door de ander begrepen worden, om bruggen te slaan tussen perspectieven en culturen.

Talen openen deuren naar ervaringen, kennis en denkwijzen, en verbreden je horizon, meer dan ooit nodig in deze tijd. Dan doet talen leren er écht toe. Juist nu. Dan verdienen talen een volwaardige plek recht in het hart van het onderwijs. En dat is waarom talen echt mijn ding zijn. Het Turkse meisje kwam trouwens stralend uit haar mondeling Engels, de examinator ook.

Daniela Fasoglio is curriculumontwikkelaar en vakspecialist moderne vreemde talen bij SLO, het landelijk expertisecentrum voor het curriculum.